

SKARBNIK MIASTA STOŁECZNEGO WARSZAWY

ul. Kredytowa 3, 00-056 Warszawa
tel. 22 443 28 00, 22 443 28 01, faks 22 443 28 02
sekretariat_skarbnika@um.warszawa.pl, www.um.warszawa.pl

Warszawa, dnia 28 lipca 2017 r.

KK-9.3201. 151 .2017.MKR

Ministerstwo Finansów
ul. Świętokrzyska 12
00-916 Warszawa

Wanowni Państwo,

Odpowiadając na prowadzone na podstawie § 5 zarządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 20 czerwca 2017 r. w sprawie konsultacji podatkowych (Dz. Urz. Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 22 czerwca 2017 r., poz. 122), konsultacje w sprawie listy przesłanek należytej staranności po stronie nabywcy w transakcjach krajowych, w kontekście prawa do odliczenia podatku naliczonego, na podstawie zamieszczonego na stronie internetowej Ministerstwa Finansów zawiadomienia Nr PT3.8101.9.2017 z dnia 30 czerwca 2017 r., uprzejmie informuję:

Po zapoznaniu się z treścią zawiadomienia i opisem zagadnienia będącego przedmiotem konsultacji, w ocenie m.st. Warszawy, wdrożenie listy przesłanek należytej staranności poprzedzone winno zostać:

- 1) stworzeniem i udostępnieniem przez Ministerstwo Finansów podatnikom odpowiednich narzędzi do weryfikacji ich kontrahentów (ogólnodostępnej bazy danych zawierającej wszystkie informacje na temat prowadzonej przez nich działalności gospodarczej);
- 2) rozbudowaniem Portalu Podatkowego w części dotyczącej weryfikacji statusu podatnika VAT, stworzenie bazy podmiotów wykreślonych z rejestru podatników VAT;
- 3) wprowadzeniem odpowiednich uregulowań prawnych określających zasady i moment na jaki powinien zostać przeprowadzony przez podatnika proces weryfikacji kontrahenta;
- 4) wprowadzeniem odpowiednich uregulowań prawnych, na podstawie których podatnik będzie miał możliwość żądania od kontrahentów dodatkowych informacji i dokumentów niezbędnych do zweryfikowania zgodności z prawem planowanej transakcji.

Stworzenie i udostępnienie odpowiednich narzędzi oraz wprowadzenie stosownych uregulowań prawnych pozwoli na usprawnienie procesu weryfikacji kontrahentów oraz na wyeliminowanie wielu wątpliwości i nieprawidłowości.

Ponadto ze względu na specyfikę działania jednostek samorządu terytorialnego przedstawiam poniżej wzorcową listę przesłanek dochowania należytej staranności, które w opinii m.st. Warszawy powinny mieć zastosowanie w odniesieniu do tego rodzaju podmiotów:

- 1) zawieranie umów i wskazywanie w nich wszystkich niezbędnych informacji wynikających z obowiązujących przepisów prawa;
- 2) potwierdzanie formy prawnej kontrahenta i weryfikacja informacji przez niego podanych;
- 3) weryfikacja danych w zakresie rejestracji dla celów podatku VAT;
- 4) weryfikacja proponowanych cen za towary i usługi;
- 5) weryfikacja zgodności danych kontrahenta pomiędzy umową i fakturą;
- 6) sprawdzenie zgodności dostarczonego towaru lub wykonanej usługi z dokumentami potwierdzającymi transakcję;
- 7) przestrzeganie terminów płatności obowiązujących w obrocie gospodarczym,
- 8) dokonywanie płatności bezgotówkowych;
- 9) weryfikacja zgodności rachunku bankowego z danymi wynikającymi z zawartej umowy;
- 10) bieżące monitorowanie i weryfikacja danych kontrahentów w okresie realizacji zawartej umowy.

Uzasadnienie:

Odnosząc się do powyższego zauważyć należy, iż dochowanie „należytej staranności” po stronie podatnika występującego jako strona transakcji gospodarczych jest wymogiem pozaustawowym, który ukształtował się w wyniku orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz sądów administracyjnych.

Wprowadzając jednak to pojęcie do obrotu, zarówno gospodarczego jak i prawnego, pamiętać należy o tym, że nie można wprost obciążać negatywnymi konsekwencjami z niego wynikającymi uczciwych podatników, którzy nie wiedzieli i nie mogli wiedzieć o udziale w przestępczym procederze. Również obowiązek udowodnienia, że przedsiębiorca nie miał świadomości udziału w nielegalnej transakcji nie może obarczyć wyłącznie przedsiębiorców.

W związku z powyższym stworzone i udostępnione powinny być odpowiednie narzędzia umożliwiające podatnikom dokonanie kompleksowej i sprawnej weryfikacji konkretnego kontrahenta, np. takie jak:

- 1) stworzenie na stronie Ministerstwa Finansów ogólnodostępnej bazy danych, zawierającej wszystkie informacje na temat działalności gospodarczej prowadzonej przez danego podatnika (połączenie informacji zawartych w rejestrach GUS, CEIDG, KRS, organów skarbowych oraz na stronie MF), co znacznie ograniczy czas i nakład pracy niezbędny do prawidłowego zweryfikowania kontrahenta. Baza ta powinna zawierać pełną historię prowadzenia działalności przez podatnika (np. daty rozpoczęcia działalności, daty pierwszej rejestracji w podatku VAT, daty zawieszenia i wznowienia działalności, wskazanie okresu na jaki działalność została zawieszona, itp.).
- 2) rozbudowanie Portalu Podatkowego prowadzonego przez Ministerstwo Finansów w części dotyczącej weryfikacji statusu podatnika o pozycję potwierdzającą zarejestrowanie go na wybrany dzień (możliwość wskazania konkretnej daty, np. daty dostawy towaru/wykonania usługi oraz daty wystawienia faktury). Obecnie Portal Podatkowy podaje informację o statusie podatnika jedynie na dzień dokonania tego sprawdzenia, ponadto dane te mogą być nieaktualne. Natomiast informację z urzędu skarbowego podatnik uzyska dopiero w terminie co najmniej 7 dni od dnia

złożenia wniosku. Zauważyć również należy, iż uzyskanie zaświadczeń w trybie art. 306a Ordynacji podatkowej w zw. z art. 96 ust. 13 ustawy o VAT, przed podjęciem współpracy z potencjalnym kontrahentem powodowałoby nadmierne utrudnienia z uwagi na terminy wydawania dokumentów przez organy podatkowe.

- 3) stworzenie dodatkowej bazy podmiotów wykreślonych z rejestru podatnika VAT i jej bieżące aktualizowanie. W związku z wejściem w życie z dniem 1 stycznia 2017 r. przepisu art. 96 ust. 9 i 9a ustawy o VAT znacznie zwiększyła się ilość podatników wykreślanych z tego rejestru. Ponadto zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa organy podatkowe nie mają obowiązku informowania podatnika o tym fakcie.

Niezbędnym wydaje się również wprowadzenie odpowiednich uregulowań prawnych określających jednoznacznie np. takie kwestie jak:

- 1) moment na jaki powinien zostać przeprowadzony przez podatnika proces weryfikacji kontrahenta. Zgodnie bowiem z obowiązującymi przepisami prawa zawierane mogą być przez podatnika zarówno umowy krótko jak i długoterminowe (np. wieloletnie). Rozliczenia dokonane mogą być na podstawie jednej faktury lub kilku itd.
- 2) zakres informacji jakie powinien udostępnić kontrahent w celu umożliwienia podatnikowi dochowania należytej staranności i skorzystania zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa z uprawnienia do odliczenia podatku naliczonego np.:
 - wpis do ewidencji działalności gospodarczej lub do Krajowego Rejestru Sądowego potwierdzający m.in. datę rozpoczęcia działalności, adres siedziby itp.;
 - informacja o statusie kontrahenta jako podatnika VAT czynnego bądź zwolnionego, z jednoczesnym obowiązkiem jego aktualizacji – potwierdzonych dokumentami rejestracyjnymi;
 - informacja o posiadanych wymaganych prawem koncesjach, zezwoleniach lub licencjach;
 - wskazanie osoby upoważnionej do kontaktu (pracownika danej firmy) wraz z podaniem jej danych kontaktowych (nr telefonu, adresu e-mail oraz adresu korespondencyjnego);
 - kserokopia ostatniej wersji deklaracji podatkowej złożonej do urzędu skarbowego poprzedzająca miesiąc zawarcia umowy lub wystawienia faktury.

Pamiętać również należy o tym, iż przesłanki należytej staranności nie mogą powodować nadmiernej ingerencji w sposób prowadzenia działalności gospodarczej podatnika, poprzez ograniczenie możliwości udziału w transakcjach, które z punktu widzenia przedsiębiorcy mają uzasadnienie gospodarcze (np. podjęcie współpracy z nowopowstałym podmiotem), zaś okoliczności nie wskazują na ich niezgodność z prawem. Przyjęte powinny być zatem jedynie takie wymogi, których podjęcia racjonalnie można oczekiwać od podatnika, w celu upewnienia się, że dokonywana przez niego transakcja nie prowadzi do udziału w przestępstwie podatkowym.

Odnosząc się natomiast bezpośrednio do kwestii należytej staranności w jednostkach samorządu terytorialnego zwrócić przede wszystkim należy uwagę na fakt, iż ze względu na specyfikę ich funkcjonowania zobowiązane są one do przestrzegania:

- 1) ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2016 r., poz. 1870, z późn. zm.), której przepisy zobowiązują jednostki samorządu terytorialnego

m.in. do kontroli finansowej wydatkowanych środków publicznych pod względem legalności, celowości i gospodarności;

- 2) ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 2164, z późn. zm.), nakładającej na jednostki sektora finansów publicznych dodatkowe wymogi, w tym poddanie sformalizowanej weryfikacji potencjalnego kontrahenta, czy przyjęcie procedur zabezpieczających prawidłowe wykonanie transakcji, przewidujące gwarancje finansowe (uzależnienie udziału w postępowaniu o udzielenie zamówienia od wpłacenia kwoty wadium, wymóg wniesienia przez wykonawcę, którego ofertę wybrano, zabezpieczenia należytego wykonania umowy zamówienia w sposób zapewniający zachowanie uczciwej konkurencji);

- a więc już w chwili obecnej w jednostkach tych dokonywana jest w dużym stopniu weryfikacja kontrahentów.

Pamiętać również należy o tym, że w związku z wydaniem przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej orzeczenia w sprawie C-276/14 Gmina Wrocław z dnia 29 września 2015 r. oraz przez Naczelny Sąd Administracyjny w Warszawie uchwały sygn. akt I FPS 4/15 z dnia 26 października 2015 r., z dniem 1 stycznia 2017 r. nastąpiła obowiązkowa centralizacja rozliczeń podatku od towarów i usług w jednostkach samorządu terytorialnego. Scentralizowane jednostki rozliczając podatek od towarów i usług składają do urzędu skarbowego jedną zbiorczą deklarację podatkową zawierającą dane od kilkunastu do kilkuset jednostek organizacyjnych. W przypadku m.st. Warszawy jest to blisko 1000 jednostek organizacyjnych i każda z nich dokonuje odrębnych transakcji handlowych potwierdzonych ogromną ilością otrzymywanych faktur zakupu. W związku z tym w przypadku braku odpowiednich narzędzi oraz uregulowań prawnych sprawne przeprowadzenie procesu weryfikacji każdego kontrahenta będzie bardzo pracochłonne a czasem wręcz niemożliwe.

Biorąc pod uwagę powyższe zasadnym wydaje się stworzenie odrębnej listy przesłanek należytej staranności skierowanych wyłącznie do jednostek samorządu terytorialnego.

Propozycja listy przesłanek należytej staranności skierowanych do jednostek samorządu terytorialnego nabywających towary i usługi, których spełnienie nie powinno powodować kwestionowania prawa do odliczenia podatku naliczonego:

- 1) Przeprowadzenie transakcji zakupowych zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, w tym również wskazywanie w zawieranych umowach wszystkich wymaganych prawem informacji oraz pozyskanie niezbędnych dokumentów.
- 2) Potwierdzenie formy prawnej danego podmiotu w odpowiednim rejestrze na etapie zawierania umowy – w chwili obecnej możliwe jest to:
 - na stronie internetowej Głównego Urzędu Statystycznego w Bazie Internetowej REGON (wyszukiwarka podmiotów gospodarki narodowej) pod linkiem: <https://wyszukiwarkaregon.stat.gov.pl/appBIR/index.aspx>;
 - na portalu Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG) w wyszukiwarce firm i osób, które prowadzą działalność gospodarczą w Polsce, pod linkiem: <https://prod.ceidg.gov.pl/CEIDG/CEIDG.Public.UI/Search.aspx> (portal nadzorowany przez Ministerstwo Rozwoju);

– na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości w wyszukiwarce podmiotów w Krajowym Rejestrze Sądowym pod linkiem: <https://ems.ms.gov.pl/krs/wyszukiwaniepodmiotu>.

Sprawdzenie kontrahentów w wyżej wymienionych rejestrach pozwala na potwierdzenie istnienia i prowadzenia przez nich działalności gospodarczej np. na dzień podpisania umowy lub wystawienia faktury.

- 3) Weryfikacja statusu kontrahenta pod kątem zarejestrowania dla celów podatku VAT jako podatnik VAT czynny na dzień zawierania umowy oraz innych okoliczności wynikających z obowiązujących przepisów prawa.

Na chwilę obecną weryfikacji tej można dokonać na Portalu Podatkowym prowadzonym przez Ministerstwo Finansów pod linkiem <https://ppuslugi.mf.gov.pl/> w zakładce – *Sprawdź podmiot w VAT*, bądź zgodnie z art. 96 ust 13 ustawy o VAT podatnik może wystąpić do naczelnika urzędu skarbowego z wnioskiem o potwierdzenie czy dany podmiot jest zarejestrowany jako podatnik VAT czynny lub zwolniony. Zwrócić jednak należy w tym miejscu uwagę na fakt, że dostępne w chwili obecnej narzędzia nie gwarantują bezpieczeństwa podatnikowi. Szerzej kwestia ta omówiona została powyżej.

- 4) Weryfikacja wysokości cen proponowanych przez kontrahentów (np. poprzez zapytanie o cenę), czy nie odbiegają znacząco od aktualnie obowiązujących cen rynkowych.

Podmioty uchylające się od zapłaty kwoty należnego podatku VAT lub wyłudzające zwrot tego podatku, w wielu przypadkach oferują towary i usługi w cenach znacznie odbiegających od cen rynkowych. Tym samym nie dokonując zakupów po zbyt niskich cenach, wyeliminuje się zagrożenie związane ze współpracą z nierzetelnym kontrahentem.

- 5) Weryfikacja zgodności danych dostawcy towarów i usług zawartych na fakturze zakupu z umową podpisaną z tym dostawcą.

Sprawdzenie zgodności danych kontrahenta znajdujących się na fakturze zakupu z danymi wskazanymi przez niego w zawartej umowie pozwoli na uniknięcie sytuacji, w której jednostka samorządu terytorialnego nabędzie towar lub usługę od nieistniejącego podmiotu. Warunek ten pozwoli na wyeliminowanie nieuzasadnionego uczestnictwa wielu pośredników w celu uprawdopodobnienia transakcji.

- 6) Sprawdzanie zgodności dostarczonych towarów i wyświadczonych usług z fakturami je dokumentującymi.

Weryfikacja zgodności rodzaju i ilości dostarczonych towarów z otrzymaną fakturą oraz wykonanych usług z fakturą i podpisanym protokołem odbioru minimalizuje np. ryzyko zapłaty za tzw. „puste faktury” dokumentujące nieistniejące transakcje.

- 7) Przestrzeganie powszechnie obowiązujących w obrocie gospodarczym terminów płatności. W przypadku jednostek samorządu terytorialnego jest to najczęściej 21 dni od daty otrzymania faktury zakupu. Zastosowanie tak długiego terminu płatności może znaczenie utrudnić przeprowadzenie nielegalnych transakcji.

- 8) Dokonywanie płatności metodą bezgotówkową – przelewem na rachunek bankowy lub kartą płatniczą.

Wprowadzenie metody bezgotówkowej daje możliwość potwierdzenia realizacji zakupu poprzez informacje zawarte w wyciągach bankowych. Wyeliminowanie

transakcji gotówkowych, zwłaszcza w znacznych kwotach, wpłynie na utrudnienie finalizowania oszustw podatkowych. Aktualnie jednostki samorządu terytorialnego dokonują incydentalnie płatności gotówkowych.

- 9) Weryfikacja zgodności rachunku bankowego na który dokonywana jest płatność z danymi wynikającymi z zawartej umowy. W przypadku konieczności zmiany numeru rachunku poprzedzona ona powinna być odpowiednią procedurą zgodnie z zawartą umową.
- 10) W przypadku umów wieloletnich lub takich, w których płatność dokonywana jest na podstawie wielu faktur dokonywanie okresowej weryfikacji podmiotu, np. w zależności od częstotliwości wystawiania przez niego faktur oraz dokonywania stosownych płatności.

Powyższe działania mają na celu stałe monitorowanie ewentualnie zachodzących zmian w zakresie prowadzenia działalności (np. zmianę adresu siedziby, zawieszenia działalności, wykreślenia z rejestru podatników VAT czynnych).

Spełnienie wskazanych powyżej warunków poprzez wdrożenie odpowiednich procedur powinno zniwelować ryzyko współpracy z nierzetelnymi kontrahentami i udziału w transakcjach mających na celu wyłudzenie podatku VAT. Jednocześnie pozwoli na prawidłową i sprawną weryfikację formalną kontrahenta i dokonywanych przez niego dostaw oraz wykonywanych usług, prawidłowości wystawianej dokumentacji, a także transparentności przepływów finansowych.

2 wyprawami w celu

Mirosław Czekał

Do wiadomości:

- 1) ~~Związek Miast Polskich,~~
- 2) ~~Unia Metropolii Polskich.~~